

Kai Schneiderin ym. valtuustoaloite mielenterveyden ensiapukoulutuksesta oppilaille ja opettajille

1096/00.02.50/2021

Kaupunginvaltuusto 08.03.2021 § 31

Kai Schneider teki seuraavan valtuustoaloitteen:

"Mielenterveyden ensiapukoulutus Salon yläkoulujen ja lukioiden oppilaille ja opettajille

Nuorten pahoinvointi on puhuttanut paljon viime aikoina, katuväkivallan lisääntymisestä koulukiusaamiseen. Tämän lisäksi nuorten mielenterveyden ongelmat ovat olleet pitkään kasvussa. Tähän on paljon syitä, kuten koulujen ja sosiaalitoimen aliresursointi. Mielenterveystaitojen opettaminen ei yksin ratkaise näitä rakenteellisia ongelmia tai korvaa yhteiskunnan tukiverkkoja. Mutta se on toimiva ja kustannustehokas keino ennaltaehkäistä ongelmia ja tarjota koko ikäryhmälle entistä parempia keinoja kohdata elämän haasteita ja tukea toisiaan.

Koululaisia opetetaan antamaan ensiapua sydänkohtauksen tai onnettomuuden varalle. Harva koululainen kuitenkaan saa ensiapukoulutusta siihen, kuinka autetaan koulukaveria, jolla on paniikkikohtaus, tai ystävää, joka kokee itsetuhoisia ajatuksia. Kasvatuksessa ja koulutuksessa on panostettava entisestään arkipäivän mielenterveystaitojen opetteluun. Opetuksen tulee olla suunnitelmallista ja johdonmukaista. Näin voimme ennaltaehkäistä lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmia, edistää tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä, ja vahvistaa koko koulu yhteisön hyvinvointia. Samalla ehkäistään kiusaamista mielenterveyden riskitekijänä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että jokaisessa Salon yläkoulussa ja lukiossa toteutetaan oppilaille ja opettajille mielenterveyden ensiavun koulutus. Koulutus sisältää mielenterveyden ja oman hyvinvoinnin vahvistamisen perusteet, ohjeita riskitilanteiden tunnistamiseen ja muiden auttamiseen, ja oppimateriaalin elämänkriiseistä selviämiseen ja erilaisten mielenterveyden häiriöiden tunnistamiseen. Koulutus voidaan toteuttaa mielenterveyden ammattilaisen tai mielenterveyden ensiapukouluttajaksi koulutetun opettajan avulla. Koulutus tulee suunnata myös opettajille, jotta he saavat lisää välineitä ja tuoretta tietoa mielenterveystaitojen edistämiseen, ja oppilaiden psyykkisen hyvinvoinnin seuraamiseen ja vahvistamiseen.

Salossa 27.2.2021

Kai Schneider
Sari Pesonen
Annika Fagerström
Jonna Nyssönen
Mira Aaltonen
Mikael Kalintiv
Elina Seitz
Heikki Tamminen
Sanna Leivonen
Pia Hellström
Lea Wima-Määttä"

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Opetuslautakunta 16.11.2021 § 48
3409/00.02.50/2021

Valmistelija

perusopetusjohtaja Inkeri Lahti, inkeri.lahti@salo.fi, 044 7784688

Perusopetuksen opetussuunnitelma

Valtakunnallisen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) on kirjattu koulujen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet. Yksi osa-alueista on hyvinvoiva ja turvallinen arki, jossa nostetaan esiin mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot osana jokaisen lapsen ja nuoren koulupäivää.

Vuosiluokilla 1-2 harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti. Vuosiluokilla 3-6 harjoitellaan tunnistamaan kehon ja mielen viestejä ja tiedostetaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Pehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Vuosiluokilla 7-9 terveystiedon opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelämään käyttäytymiseen, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Opetuksen sisällöissä painottuvat mm. mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi pehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn. Sisällöissä tarkastellaan mielenterveyttä sekä otetaan huomioon mm. nuoren mielen pahoinvointi.

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelma

Lukiokoulutuksen toimintakulttuuriin on määritelty hyvinvointi keskeisenä tekijänä. Opetussuunnitelma edellyttää, että lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Terveystiedon kaikille opiskelijoille pakollisella kurssilla käsitellään mm. mielenterveyttä suojaavia yksilöllisiä, yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia tekijöitä, stressiä ja kriisejä mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä sekä opetellaan keinoja kuormituksen hallintaan ja keskittään opiskeluhuvinvoinnin edistämiseen.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö

Salon kaupungin perusopetuksen koulut ja lukiokoulutuksen yksiköt kirjaavat lukuvuosittain koulun työsuunnitelmaan kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelman perusteella yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintatavat. Lukuvuonna 2021-2022 on kiinnitetty suunnitelmatyössä erityistä huomiota pandemia-ajan jälkeiseen hyvinvointia tukevaan toimintaan.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön tavoitteena on pohtia oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvointia tukevia toimenpiteitä jokaisessa koulussa sekä keskittyä ennen kaikkea ennalta ehkäisevään työhön. Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön kehittämisen tueksi kouluissa toteutetaan

lukuvuosittain vuosiluokilla 4-9 sekä lukiokoulutuksessa hyvinvointiprofiilikysely. Kysely on valtakunnallinen ja se tarkastelee eri näkökulmista oppilaan/opiskelijan hyvinvointia ja mahdollista pahoinvointia. Kysely toteutetaan kouluissa syyslukukaudella ja se ohjaa koulun yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä sekä koulun toimintakulttuurin kehittämistä. Jokainen koulu määrittelee tuloksista 1-2 kehittämiskohdetta, johon suunnitellaan tarvittavat interventiot. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön merkitys korostuu erityisesti pandemian jälkeisessä ajassa. Koulun opetus- ja ohjaushenkilöstön lisäksi yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä kehittämässä kouluissa ovat oppilaat, huoltajat sekä moniammatilliset asiantuntijat, esim. koulukuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, koulunuorisotyöntekijä, koululääkäri.

Henkilöstön täydennyskoulutus

Jo usean vuoden ajan koulun henkilöstön täydennyskoulutusta suunniteltaessa painotus on ollut oppilaiden hyvinvointia tukevissa ja edistävissä koulutuksissa. Näitä koulutuksia on ollut järjestetty sekä paikallisesti ja myös valtakunnallisia koulutuksia aiheeseen liittyen on ollut paljon tarjolla. Pandemia-ajasta huolimatta verkossa järjestettäviä, aiheeseen kuuluvia koulutuksia on ollut hyvin tarjolla ja niihin osallistuminen on pyritty mahdollistamaan koulun henkilöstölle sekä opiskeluhoitohenkilöstölle. Perusopetuksen opettajille on järjestetty Mielen terveyden ensiapu 1 ja 2 – koulutuksia aiempina vuosina. Perusopetuksen henkilöstölle tullaan järjestämään lukuvuoden 2021-2022 aikana koulutus, jossa henkilöstö saa innostavia ideoita ja konkreettisia työkaluja alakoululaisen ja yläkoululaisen mielen terveyden edistämiseen. Samaa koulutusta järjestetään henkilöstölle myös lukuvuonna 2022-2023. Tavoitteena on, että koko perusopetuksen opetushenkilöstö suorittaa koulutuksen. Lisäksi opetushenkilöstölle tullaan järjestämään Nuoren mielen ensiapu- koulutusta, joka kohdennetaan yläkoulujen opetushenkilöstölle. Koulunkäyntiohjaajille järjestetään kevätlukukauden 2022 aikana aiheeseen liittyvää koulutusta. Perusopetuksessa tullaan ottamaan käyttöön Hyvän mielen taitomerkki, jonka tavoitteena on opettaa oppilaille mielen terveydestä. Lukiokoulutuksen henkilöstölle järjestetään Hyvän mielen lukio – mielen terveydestä taitoja lukioon – koulutus.

Esittelijä	Vs. Sivistyspalveluiden johtaja
Päätösehdotus	Opetuslautakunta päättää antaa edellä olevan vastauksen tehtyyn valtuustoaloitteeseen. Lisäksi opetuslautakunta toimittaa valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle sekä ehdottaa, että aloite katsotaan loppuun käsitellyksi.
Päätös	Opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Kaupunginhallitus